A fogalom: Európa születése

A görög mitológia: Európáról, a föníciai királylányról és elrablójáról, Zeuszról, kapcsolatukról a civilizációk közötti különbségekről.

A szépséges Európé a görög mitológia szerint Agénór föníciai király és Télephassza leánya. Testvérei Kadmosz, Kilix és Phoinix.
A király leányára, csodálatos álmot bocsátott egy éjszaka Aphrodité, a szerelem és a szépség istennője. Két világrész versengett érte. Asszonyi alakban álltak meg az ágya fölött, az egyik Ázsia, a másiknak akkor még neve sem volt.
- Az én földemen született, én is neveltem őt - mondta Ázsia, és átölelte a leányt.
- De nekem rendelte Zeusz, és róla fognak elnevezni - mondta az ismeretlen, és ellenállhatatlan erővel ragadta magához Európét.
Ekkor fölriadt álmából a királyleány. Sokáig ült még szótlanul az ágya szélén, dörzsölte a szemét, de nem tudta kitörölni belőle a látomást, olyan mélyen véső dött a szívébe a két asszony alakja. - Melyik isten küldhette szememre ezt az álmot? - tűnődött magában. - És ki lehet az idegen asszony, hogy máris vágy fogta el a szívemet utána? Milyen szeretettel karolt át, és úgy nézett rám, mintha a leánya volnék! Fölkelt s felkereste leánypajtásait s kiment velük a rétre, a tenger partjára, hogy virágot szedjen.
Messziről nézte őt Kronos fia, Zeus, a szerelem nyila megsebezte szívét s mátkájának akarta a leányt. De a féltékeny Hérát nehéz volt kijátszania. Elrejtette magában az istent és bika alakját öltötte magára. Ennek a bikának véges-végig aranyszőke volt a szőre, csak a homlokán ragyogott egy hófehér kerek foltocska. Hát még a szarva! Egyforma volt a két ága, s olyan volt, mintha a hold ezüstös sarlóját hordozta volna a fején.
Úgy jött a pázsitos rétre, nem is ijedtek meg tőle a leányok. Mindegyik közelről akarta látni, ragyogó, sima szőrét mindegyik meg akarta simogatni. Csodálatos illat áradt a testéből, mely a virágos rét szagánál is jobb volt.
Büszke, nyugodt léptekkel járkált a leányok között és a szépséges Európé mellett megállt. Hízelkedve nyalta meg a királyleány hófehér nyakát, ez pedig átölelte, sőt meg is csókolta. Nyájasan bőgött erre a bika, majd meghajlította térdeit, fejét visszafordította, és okos, nagy szemeivel széles hátát mutatta Európénak.
A királyleány odaszólt széphajú pajtásainak:
- Jertek, jertek, lányok, üljünk fel a bika hátára, kényelmesen fölférünk rá mindnyájan, akárcsak egy jó tágas hajóra. Nézzétek, milyen szelíd, nézzétek, milyen okos a tekintete, olyan, mint egy ember, éppen csak beszélni nem tud.
Így szólt s jókedvűen ült föl a bika hátára. A többiek is nekikészülődtek, de ezt már nem várta meg a bika. Amint a hátán volt az, akit keresett, egyszeriben felugrott és nyílsebesen tartott a tenger felé. A királyleány még visszafordult, hívogatva nyújtotta két kezét pajtásai felé, de azok nem tudták utolérni.
A bika pedig egyenesen a tenger felé tartott. Nem riadt vissza a haboktól, csak bele a vízbe, mint valami delfin. Elsimult a hullám, száraz patákkal ment végig a tükörsima tengeren. A tenger népe felismerte az istent a

bikában. Cethalak játszottak a lábai előtt, jókedvű delfin bukfencezett a tiszteletére, és a cethalak hátán a szép néreisek is felbukkantak a víz alól. Maga Poseidón, a tenger istene egyengette az utat testvére előtt, a tritónok mind köréje sereglettek és fújták a kagylótrombitát. Ez volt a nászének a tyrusi királyleány lakodalmán.
Európé egyik kezével a bika hosszú szarvába fogózott, a másikkal a bíbor ruháját fogta össze, hogy ne érjen a tengerbe, mint hajóvitorlát. Szülőföldje eltűnt már a szeme elől, egy parti szikla sem, egy magas hegycsúcs sem látszott már belőle. Felül kék égbolt, alul a parttalan tenger. Riadtan nézett körül a királyleány:
- Hová viszel, te csodálatos bika? Ki vagy, hogy a tengertől sem félsz és a fókák útját ilyen bátran járod? Gyors hajóké a tenger, a bika visszaretten tőle. Mert hol veszel itt édes vizet, ha megszomjazol, édes füvet, ha legelni akarsz? Vagy talán isten vagy? Mert az istenekhez méltó, amit cselekszel. Talán, ha úgy tetszik, a kék levegőbe is fel tudsz emelkedni a röpke madarak közé. De jaj, velem mi lesz, hogy atyám házát elhagytam, s a bika hátán bolyongok, elhagyottan s azt sem tudom, hová, azt sem tudom, meddig! Legalább te segíts, tengerek királya, földrengető Poseidón, legalább te vigyázz rám kegyesen! - mondta.
De megszólalt a szépszarvú bika:
- Ne félj, tudd meg, Zeusz vagyok, és az emberek közt olyan alakban tudok megjelenni, amilyenben csak akarok. Szeretlek téged, azért kellett bejárnunk ezt a nagy tengeri utat. De mindjárt Krétába érünk, és a kegyes sziget, ahol nevelkedtem, téged is befogad. Ott ülünk menyegzőt, én szépséges mátkám, s híres, nagy királyok származnak majd tőlünk. Így szólt és csakugyan feltűnt már Kréta szigete. Ott újra felvette isteni alakját Zeus és megtartották a menyegzőt. A három Hóra volt a násznép.
Így lett a szép tyrusi királyleány Zeus hitvese, s amint Zeus ígérte, híres, nagy királyok lettek a gyermekei.
Európé három gyermeket szült a nász után: Minószt, a későbbi knosszoszi királyt, Szarpédont a lükiai királyt és Rhadamanthüszt .
Zeusz Európénak adott három ajándékot, hogy megvédhesse magát. Kapott egy bronzembert, Taloszt, hogy védje őt, a zsákmányát sohasem tévesztő kutyát, Lailapszot, és a mindig célba találó gerelyt. Zeusz e kaland emlékére később létrehozta a bika alakját az égen, megalkotva a csillagképet. Később Kréta királya, Asztérion vette feleségül és mivel nem volt utóda, vállalta a három gyermek felnevelését.
Agénór nem hagyta annyiban leánya elrablását, így Európé keresésére küldte fiát, Kadmoszt, aki azonban egy delphoi jóslat nyomán inkább megalapította Thébai városát. A hagyomány szerint számos mesterséget, köztük a betűvetést is ő tanította meg az akkor még barbár görögöknek.

A név eredete

Homérosz szerint az **Európa** név (görögül: evrópi) eredetileg Közép-Görögország neve volt. Később egész Görögországot így nevezték, végül i. e. 500 körül a Görögországtól északra fekvő összes területet is. Az *Európa* szó eredetét leggyakrabban a görög *eurüsz* (széles vagy szép) és *opsz* (arc) szavakra vezetik vissza. Más vélemények szerint a szó sémi eredetű, és az *ereb* (naplemente) szóból eredhet – közel-keleti nézőpontból a nap a

nyugaton elterülő földek mögött nyugszik le. Egyébként a szintén hasonló latin *eurus* szó a keleti szelet jelenti. Egy bizánci lexikonban az Európé szónak ezt az értelmezését olvashatjuk: "napnyugati föld, naplemente földje. Akárhonnan is való, először az időszámításunk előtti 6. században használták görög földrajztudósok. Ezt vette át Hérodotosz is. Náluk Európa a mai Törökország európai részét jelölte. Később egész Görögországot így nevezték, majd az országtól északra lévő területeket is. Annak köszönhető a név fennmaradása, hogy a római korban élő történészek is használták a nevet.
Kréta: a bronzkori Mediterráneum kelet–nyugati és észak–déli hajózási útvonalainak metszéspontjában fekvő sziget különféle népek és kultúrák valóságos olvasztótégelye volt. Európé fia, Minósz király – a görög hagyomány szerint – legendás gazdagsággal, tudással és hatalommal rendelkezett. A krétai thalasszokrácia, vagyis tengeri uralom az egész Égei-tengerre kiterjedt – ez az állítás ma már régészetileg bizonyított tény. A kiemelkedően magas civilizációs szintet elérő "minószi" kultúra, melynek palotáiban
vízöblítéses toaletteket, kőből készült fürdőkádakat, üvegablakokat használtak,
i. e. 1500 körül egy természeti katasztrófa következtében kapott halálos döfést.
A Krétától északra fekvő Théra (Szantorini) vulkán robbanása hatalmas pusztítást
végzett a szigeten, s a krétai uralkodók hatalmát végzetesen meggyengítette

Civilizációk a történelemben és napjainkban

Az emberiség története a civilizációk története. Samuel P. Huntington szerint nem létezik egyetemes emberi civilizáció. Civilizáció és kultúra egyaránt egy adott nép életmódjának egészére utal, a civilizáció ugyanaz nagyban, mint a kultúra. A civilizációkat megkülönböztető összes lehetséges elem vagy tényező (vérség, nyelv, életmód, technikai fejlettség, politikai berendezkedés stb.) közül Huntington szerint a leglényegesebb egyértelműen a vallás. A fő civilizációk gyakorlatilag azonosíthatóak a fő vallások mentén. A civilizáció a legtágabb kulturális kötelék a népek között. A másokkal való azonosulás legtágabb szintje ez, a „mi” a legszélesebb értelemben. Nincsenek egyértelmű határai, változhatnak azok, újrafogalmazhatják identitásukat az emberek. A civilizáció további jellemzői, hogy halandóak, bár hosszú élettartamúak általában. Ezen túlmenően a civilizációk semmi olyat nem csinálnak, ami a kormányokra tartozik: nem szolgáltatnak igazságot, nem tartanak fenn rendet, nem tárgyalnak. Bár az elképzelhető, hogy egy civilizációt gyakorlatilag egy állam képvisel (Japán).
Egykori és mai civilizációk számát 12-re teszik, melyből hét nem létezik már:

mezopotámiai, egyiptomi, krétai, klasszikus görög-római, bizánci, közép-amerikai, Andok vidéki), ehhez jön öt létező: kínai, japán, indiai, iszlám és nyugati, melyhez Huntington hozzátesz még kettőt: ortodox, latin-amerikai és esetleg az afrikai külön.

Kapcsolatok a civilizációk között

1. szakasz Civilizációk kialakulását követően 3 ezer éven át szinte semmilyen kapcsolat nem létezett, de intenzív egészen biztosan nem.

2. szakasz: erőszakos konfrontációk, ld. iszlám a Kr.u. 7. századtól a Nyugattal illetve a hinduizmussal ütközött össze, de a valódi változás a civilizációk viszonyában 1500 után, miután a Nyugat a földrajzi felfedezéseket követően terjeszkedni kezd, és egyirányú hatást gyakorol a többi civilizációra.

3. szakasz: 20. század gyarmatbirodalmak felbomlása, sokcivilizációjú egymással kölcsönhatásban lévő civilizációjú rendszer kialakulása. A Nyugat lassú defenzívába szorul még akkor is, ha még mindig jelentős befolyása van a többi civilizációra.